

UiO : Nordisk institutt for sjørett
Det juridiske fakultet

Førsteamanuensis Ivar Alvik

Petroleumskontrakter: Ansvar og forsikring

Del I – Hovedtrekk av ansvarssystemet

UiO : Nordisk institutt for sjørett
Det juridiske fakultet

Oversikt over temaet – NF art. 29-30

- Ansvar for fysisk beskadigelse av ting eller personer
  - Beskadigelse av kontraktsgjenstanden før levering – art. 29
  - Beskadigelse av partenes eiendom eller personell – art. 30.1 og 30.2
  - Skader påført tredjemenn – art 30.3 og 30.4
- Partenes plikt til å tegne forsikringer
  - Selskapets pliktige forsikringer – art 31.1
  - Leverandørens pliktige forsikringer – art 31.2

Problemstillingen: kontraktmessig allokering av beskadigelsesrisiko

- Eget ansvarsregime som tilsidesetter alminnelige ansvarsregler:
  - Bakgrunnsrettens utgangspunkt: ansvar utenfor kontrakt (mao culpa) – fokus på den skadevoldende handling
  - Utgangspunktet under petroleumskontraktene: tapet skal bli hvor det rammer - ”knock-for-knock”
    - Allokering basert på risikosoner

Premisser og begrunnelse for ansvarsreguleringen

UiO : Nordisk institutt for sjørett
Det juridiske fakultet

UiO : Nordisk institutt for sjørett
Det juridiske fakultet

Premisser og begrunnelse for ansvarsreguleringen (forts.)

- Det vil oppstå skader – men vanskelig/umulig å forutberegne skadeomfang
- Økonomiske tap som følge av skader kan være svært omfattende – eks. DW Horizon
- M a o – regulært forsikringsbehov

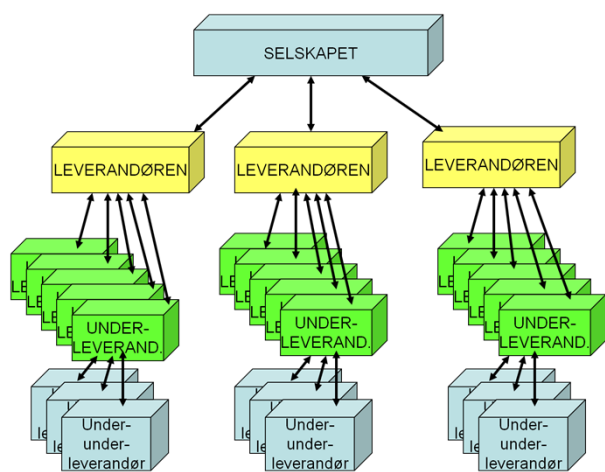
Formål og system: sammenhengen med forsikringsreglene

- Grunnforutsetning: alle tap og kostnader som følge av skader skal dekkes gjennom forsikring
- Allokering av forsikringsplikt i forkant istedenfor skadeansvar i etterkant
  - Allokering av skaderisikoen der den rammer
  - Plikt til å forsikre egen risikosone
- Formål: skape forutberegnelighet mht skaderisikoen og begrense tapseksposering

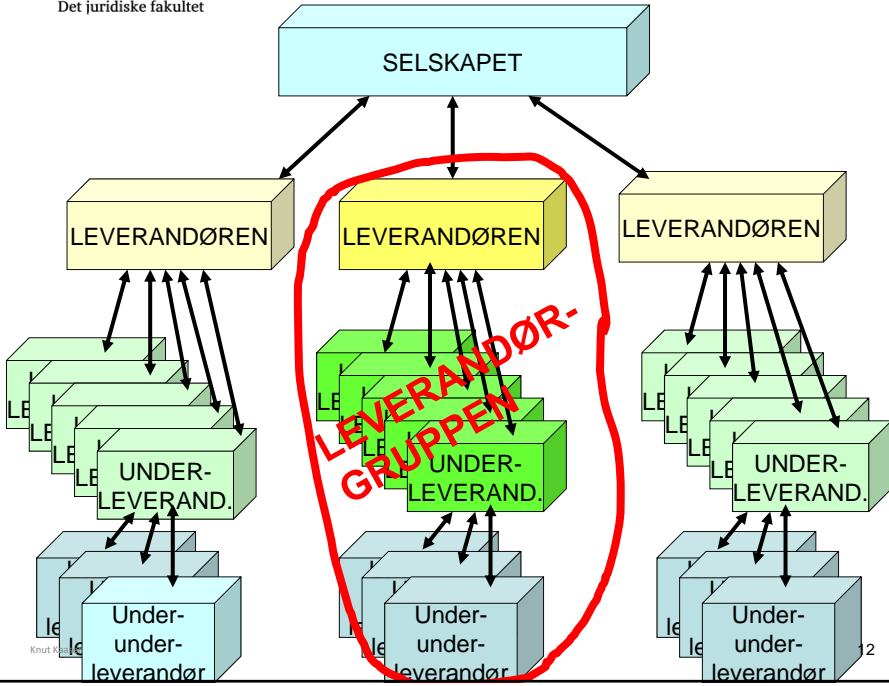
3 hovedelementer:

- Allokering av risiko basert på risikosoner
- Ansvarsregulering som tilsidesetter alminnelige ansvarsregler mellom partene
  - Samt plikt til videreføring i egen risikosone
- Forsikringsplikt

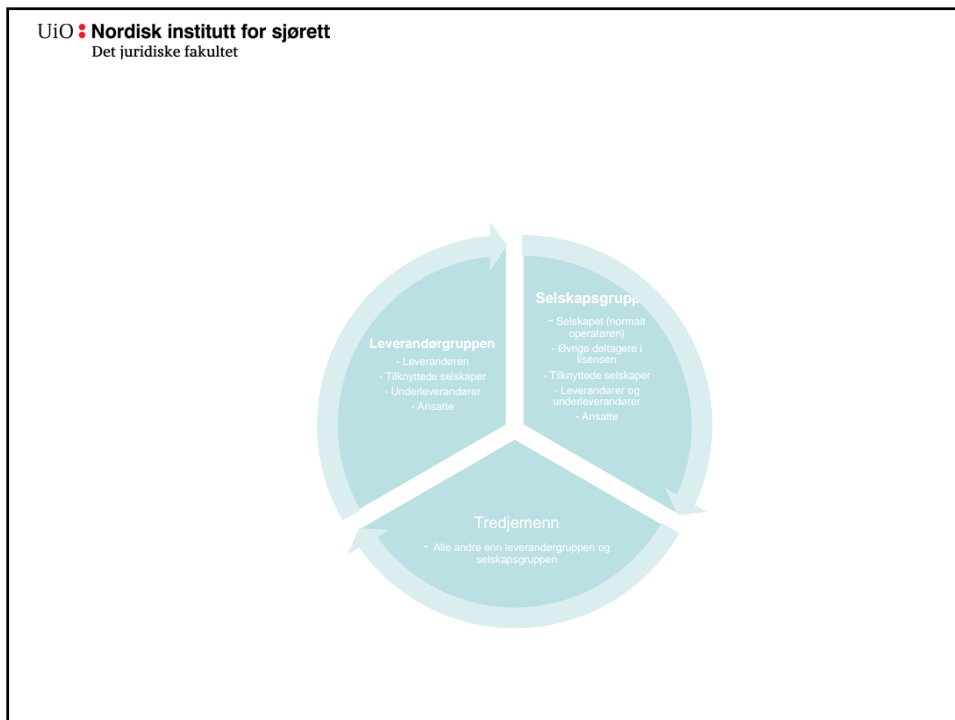
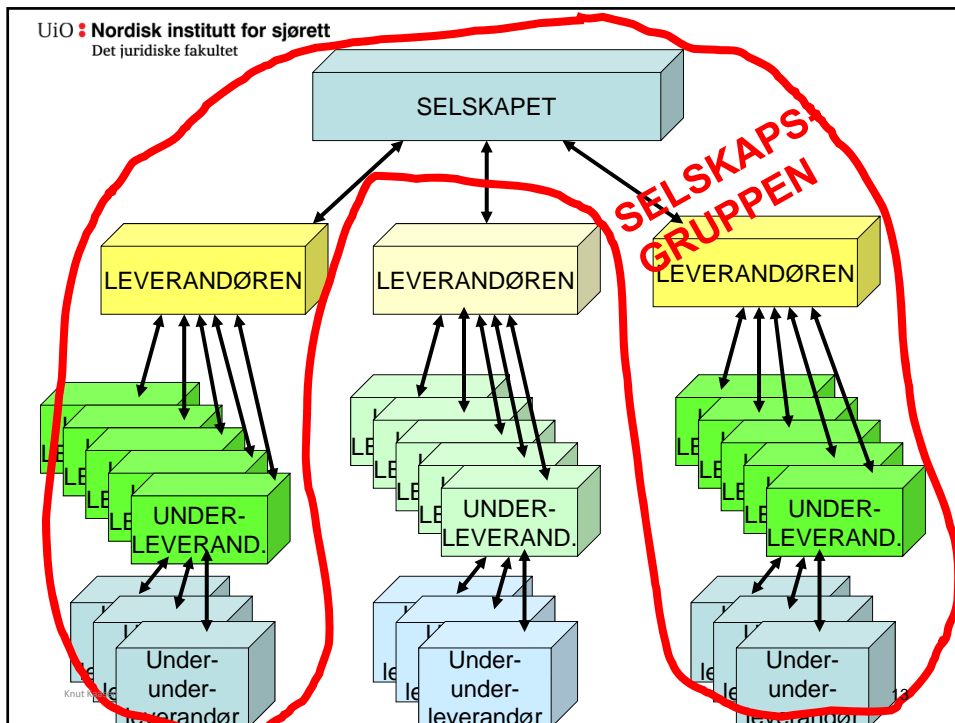
Risikoallokeringen: "Familiesonene":

Knut Kaasen

Knut Kaasen

Risikozonene: hovedprinsipper

- Leverandørens risikosone:
  - Kontraktsgjenstanden inntil levering
  - Skader på "Leverandørgruppens" personell og eiendom
  - Skader påført tredjemenn før utløp av garantitiden og inntil ansvarsbegrensning
- Selskapets risikosone
  - Kontraktsgjenstanden fra levering
  - Skader på "Selskapsgruppens" personell og eiendom
  - Skader påført tredjemenn etter utløp av garantitiden og utover det som dekkes av selskapet

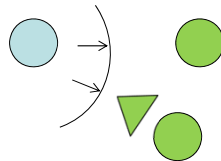
Ansvarsreguleringen

- Hovedinnhold – avskjæring av ansvar uavhengig av skyld eller ansvarsbetingende forhold i noen form
- Rettslig gjennomføring:
  - Ansvarsfraskrivelse
  - Avkall på regress
  - Plikt til skadesløsholdelse
- Separat forpliktelse til videreføring innad i 'familiesonen'

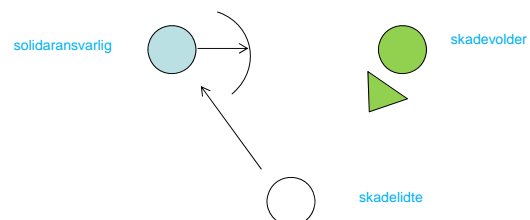
Ansvarsfraskrivelse

- Avkall på rett til å rette erstatningskrav mot den andre parten og deltagere i dennes 'familie' som følge av egen skade

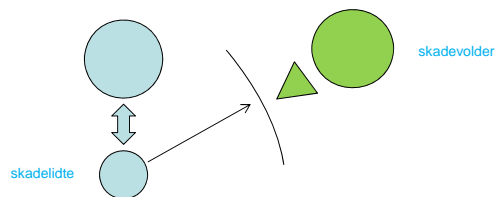
Regressavkall

- Avkall på regress ved solidaransvar etter alminnelige erstatningsregler

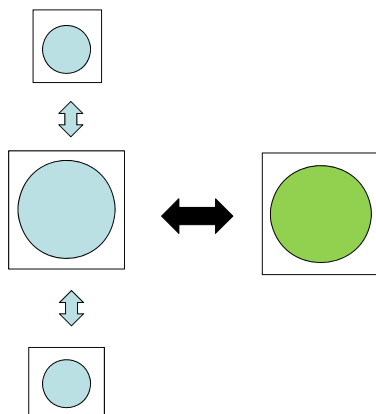

Plikt til å sørge for gjennomgående ansvarsfraskrivelser

- Plikt til å sørge for at alle selskaper i egen familiesone godtar tilsvarende ansvarsfraskrivelser

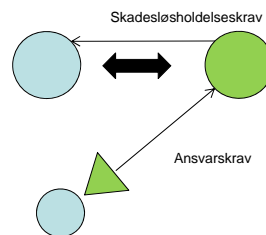

'Knock-for-knock'-kjeden – skaden blir hvor den rammer

Hvor ansvar likevel blir påført - skadeløsholdelse

- Plikt til å holde den annen part skadeløs ved ansvar som følge av skade i egen risikosone

- Typisk tilfelle: tredjemann eller egen ansatt holder den andre parten ansvarlig i h t alm ansvarsregler

Forholdet til forsikringsreglene

- Utgangspunktet – plikt til å forsikre mot skader innenfor egen risikosone
  - Plikt til å sørge for at assurandøren gir avkall på regress mot skadevolder
  - Plikt til å sørge for medforsikring
- Grunnleggende synspunkt – alle tap som følge av skader skal dekkes av en aktuell forsikring

Gjennomskjæring av ansvarsreguleringen på grunnlag av avtalesensur

- Utgangspunkt i h t avtalereguleringen – vanntett ansvarssystem uten unntak
- Alminnelig utgangspunkt etter norsk rett – ikke adgang til ansvarsfraskrivelse ved egen grov uaktsomhet og forsett
  - NL 5-1-2 'lov og ærbarhet'
  - Avtl. § 36 – Rt 1994 s. 626

Gjennomskjæring (forts.) – sentrale hensyn og hovedregel

- Sentrale hensyn
  - Profesjonelle parter
  - Gjennomtenkt og forhandlet ordning
  - Forhold til forsikring
- Høy terskel for avtalesensur

Gjennomskjæring (forts.)

- Avtl § 36; hvor langt opprettholdes forsikringsdekningen ved grov egenskyld?
  - Kaasen: kun gjennomskjæring ved utvist forsett fra ledelsen
  - FAL § 4-9/d: [LOV-1989-06-16-69 :d/ Lov om forsikringsavtaler \(forsikringsavtaleloven\)](#).
- NL 5-1-2 – moralske og offentlige hensyn relatert til konsekvenser av egne handlinger (prevensjonshensynet)
- Tilsier gjennomskjæring ved grov forsømmelse på ledelsesnivå
  - Konkrete spørsmål; hvem skal selskapet identifiseres med, og hva slags skyld aktualiserer gjennomskjæring?

Identifikasjonsspørsmålet:

- Utgangspunkt – fraskrivelse av ansvar for underordnede ansattes handlinger er legitimt
- Men identifikasjon med toppledelsen – styret, og daglig leder, konsernledelsen mv
- Mer tvilsomt – prosjektledelse, reelt ansvarlige med stor grad av frihet?
- Betydningen av selskapsstruktur?

Skyldgraden

- Tradisjonelt utgangspunkt – forsett og visse former for grov uaktsomhet
  - Forsett mht skadefølge eller kontraktsbrudd?
  - Forholdet mellom forsett og bevisst, hensynsløs uaktsomhet?
- Uklare begreper – avgjørende må være om det foreligger grovt klanderverdig og hensynsløs atferd

Gjennomskjæring – konklusjoner

- Høy terskel for rimelighetssensur etter avtl § 36
- Trolig ansvarsgjennomskjæring ved hensynsløs, bevisst uaktsomhet og forsett på ledelsesnivå

UiO : Nordisk institutt for sjørett
Det juridiske fakultet

Del II – Reglene

UiO : Nordisk institutt for sjørett
Det juridiske fakultet

Risikoallokeringen ved skade på kontractsgjenstanden – art 29

- Utgangspunktet – risikoallokering basert på risikoovergang ved levering
  - Sml kjl. §§ 12/13
- Skade på kontraktsgjenstanden før levering – leverandøren har plikt til å ferdigstille i h t kontrakten og uavhengig av årsak
  - NF art 29.1: "Oppstår det tap av eller skade på Kontractsgjenstanden fra Arbeidets start til leveringsprotokoll opprettes eller skulle vært opprettet etter art. 19.1 og 19.2 skal Leverandøren gjennomføre de nødvendige tiltak for å sikre at Arbeidet blir fullført i henhold til kontrakten."
- Skade på kontraktsgjenstanden etter levering – derimot som utgangspunkt selskapets risiko, jf art 30.2
  - Sml art 22: "Selskapet blir eier av Kontractsgjenstanden etter hvert som Arbeidet utføres."
  - Men jfr også leverandørens utbedringsansvar i h t art 23.1, andre ledd og art 25

Nærmere om utbedringsplikten - art. 29.1

- Utgangspunkt – absolutt plikt til naturaloppfyllelse uten hensyn til skadeårsak
  - "uten hensyn til ansvarsbetingende forhold i noen form fra Selskapsgruppens side"
  - "nødvendige tiltak for å sikre at Arbeidet blir fullført i henhold til Kontrakten"
- Skaden kan likevel medføre rett til justering av selve leveringsforpliktelsen i h t Art. 27 (selskapets mislighold) og 28 (force majeure)
- Bortfall av plikten til naturaloppfyllelse ved oppfylleleshindring?
  - Sml offergrensen i kjl § 23 (1) – "vesentlig misforhold"
  - Forutsetter at hindringen er leverandørens egen risiko i h t art 29.2
  - Forhindrer likevel ikke øvrige misligholdsbeføyelser (m a o dagmulkt mv)

Nærmere om hva som omfattes av utbedringsplikten

- "Tap av eller skade på Kontraktsgjenstanden"
  - Definert i Art 1.12
  - Forholdet mellom tap av eller skade (før levering) og mangler (etter levering)
  - Kan egen mangelfulle utførelse være «skade» i.h.t. art. 29.1?
- "Tap [av] eller skade på Materialer eller Selskapets Leveranser(...)"
  - Sml Art 1.18 og Vedlegg G
- "(...) mens de befinner seg i Leverandørgruppens varetekt og under Leverandørgruppens kontroll"
  - Selskapets Leveranser – forutsetning om risikoovergang basert på levering
  - Materialer – leverandøren har uansett ansvar for oppfyllelse av underleveranser i.h.t art. 8

Ansvaret for omkostninger – art 29.2 – det formelle utgangspunktet

- NF 05 – leverandøren bærer alle omkostninger
  - Absolutt utgangspunkt – uavhengig av risikobetraktninger
- (NF 07 (tilsvarer NTK 05 og 07) – Leverandøren bærer selv utbedringskostnadene unntatt ved:)
  - Skade forvoldt av selskapsgruppen
  - Skade som følge av krig, atomskade og terror

Ansvar for utbedringsomkostningene – den praktiske hovedregelen

- Leverandørens ansvar begrenset til egenandelen under Selskapets pliktige forsikringer og maksimalbeløp for hvert skadetilfelle, forutsatt at (og så langt) skaden (og kostnadene) enten:
  - (a) dekkes av selskapets forsikringer, eller
  - (b) ikke dekkes som følge av "forhold på Selskapets side," eller
  - (c) "skyldes ansvarsbetingende forhold hos Selskapsgruppen" (utelatt i NF 07)
- Hva betyr dette i praksis?
  - Normaltilfellet er at skaden er forsikringsdekket, jfr (a)
  - Hvis skaden ikke er dekket: skyldes dette forhold på selskapets side?
- Hva står igjen som leverandørens egenrisiko?
  - Bortfalt forsikringsdekning p g a leverandørens eget forhold

Ansvaret for skader påført i "familiesonene" (art 30.1 og 30.2) – fellesspørsmål

- Tre hovedspørsmål
  - 1) Hvilke tap og skader omfattes?
  - 2) Hvilke typer av krav?
  - 3) Hvor har tapet/skaden rammet?

Nærmere om hvilke tap og skader som omfattes av ansvarsreglene

- Fysiske skader på personer, ting og eiendom
  - "personskade eller tap av menneskeliv
  - "tap av eller skade på eiendom"
- Som oppstår "i forbindelse med arbeidet(...)"
- "(...) eller som er voldt av kontraktsgjenstanden i dens levetid"

Nærmere om hvilke typer av krav som omfattes

- ”*Ethvert krav*” – m a o som utgangspunkt uavhengig av ansvarsgrunnlag
- ”*som knytter seg til*” skade på person eller eiendom
  - vilkår om at kravet må ha en direkte relasjon til skadeansvar etter bakgrunnsretten?
  - Formålet med reglene er regulering av skadeansvar
  - Men tapet kan godt være basert på kontrakt – tapet fortjeneste etc

Skader påført ”Leverandørgruppen” – art 30.1

- ”Leverandørgruppen” jf definisjonen i art. 1.15:
- Ansvarsregelen: ”*Leverandøren skal holde Selskapsgruppen skadesløs (...)*”
  - Tredjemannsløfte som kan påberopes direkte av alle deltagere i Selskapsgruppen, jf Hålogaland Lagmannsretts dom i LH-2007-58598
  - Kan m a o påberopes av alle i Selskapsgruppen både som skjold (ansvarsfraskrivelsen) og sverd (skadesløsholdelse)

Skader påført "Selskapsgruppen" – art 30.2

- Speilvending av Leverandørens ansvar for skade i egen risikosone – kan påberopes mot Selskapet av alle medlemmer i Leverandørgruppen
- "Selskapsgruppen" – jf definisjonen i art 1.24
- Jfr. LG-2012-77280 (Njord B) og situasjonen hvor operatøren ikke er lisenshaver

Særlig om skade på kontraktsgjenstanden

- Utgangspunkt – selskapets eiendom og risiko med unntak for leverandørens utbedringsplikt frem til levering i h t art 29.1
- Ved skader som utgjør eller som er en følge av mangel har leverandøren likevel utbedringsplikt gjennom garantiperioden i h t art 25
  - Videreføring av plikten til naturaloppfyllelse i garantiperioden
  - Ansvarsbegrensning og "offergrense" i h t art 25.4
  - Ofte forutsatt dekket av forsikring i h t art 31.1 og Vedlegg I (sml. art. 29.2)

Skade voldt av kontraktsgjenstanden

- Utgangspunktet – ansvaret følger den alminnelige risikoallokeringen; skaden skal bli der den rammer
- "I dens levetid" – må anses tidsubegrenset men krav om tilknytning til arbeidet?
- Forholdet til leverandørens mangelsansvar (m a o der mangel ved kontraktsgjenstanden fører til skade)
  - Art 25.3 – "For øvrig kan Selskapet kreve erstatning for mangler etter ellers gjeldende regler, med mindre annet følger av Kontrakten, jfr. Art 25.4, 26.3 og 32"
  - Klart at mangelsansvaret viker for ansvarsfraskrivelsen i art 30.2 – vil også som regel følge av art 32

Allokeringen av ansvar for skader på tredjemann – art 30.3

- Formelt utgangspunkt – alle tap og skader voldt i forbindelse med arbeidet eller av kontraktsgjenstanden er leverandørens ansvar frø̄m til fullfø̄relsen av leverandørens ytelse ('utstedelsen av Godkjennelsesattest' jfr. art 23.5)
- Leverandørens ansvar likevel begrenset i h t andre ledd
  - Utgangspunkt – begrenset oppad til 2 MNOK (endret til 5 MNOK i NF07) for hver ulykkeshendelse
  - Og videre begrenset til faktisk utbetaling for skader som dekkes av leverandørens kasko- og ansvarsforsikringer av fartøyer og innretninger i h t art 31.2 a) og b)
- Forholdet til kanaliseringsreglene etter petroleumslovens kap. 7

Selskapets forsikringer – art 31.1

- Generelt – krav til forsikring av a) byggerisiko, b) transport og c) ansvar med minstedekning 500 MNOK – relatert til kontraktsgjenstanden og alt som skal innlemmes i den
  - Forsikringsvilkårene som regel innlemmet i kontrakten gjennom vedlegg
  - Ingen krav til tegningsmåte – ofte en felles forsikring ("Construction All Risk (CAR)) – (alternativt deltagerspesifikke forsikringer i h t Samarbeidsavtalen)
- Dekker i stor grad Leverandørens utbedringsansvar både før og etter levering i h t art 29.1 og art 25, jf art 29.2
- Skal dekke Selskapets ansvar i h t art 30.3 frem til utstedelse av godkjennelsesprotokoll
  - M a o ikke plikt til å forsikre skade på selskapets personell og utstyr i h t art 30.2 (utover kontraktsgjenstanden og selskapets leveranser), og ikke skade på tredjemenn etter garantiperioden er utløpt

Leverandørens forsikringer – art 31.2

- Generelt – plikt til å tegne forsikringer som sikrer leverandørens økonomiske mulighet til å dekke skader i sin risikosone
  - Plikt til å forsikre egne fartøyer og innretninger – kasko og ansvar (P&I), jf a) og b)
  - Ansvarsforsikring for tredjemannsskader som leverandøren skal dekke etter art 30.3, jf c)
  - Ansvar for personskader og dødsulykker hos eget personell, jf d)

Særlig om ansvaret ved bortfalt forsikringsdekning

- Jfr. Stavanger tingretts dom av 4.juli 2007 (TSTAV-2006-154388) – leverandørens utbedringskostnader ikke forsikringsdekket som følge av forsikringsselskapets konkurs
- Utgangspunkt – hver part forsikrer egen risikosone og må dermed bære tapet hvis forsikringsdekningen bortfaller.
- Gjelder likevel ikke alltid – Leverandørens utbedringsplikt i h t art 29 og art 25 – dekket under selskapets forsikringer
- Tolkningsspørsmål: må dekningsforpliktelsen anses som resultat- eller innsatsforpliktelse?

Ansvaret ved bortfalt forsikringsdekning (forts.)

- Resonnementet i dommen:
  - Utgangspunkt i h t kontrakten – leverandørens ansvar etter art 25
  - Likevel forutsetning om at utbedringsomkostningene skulle være forsikringsdekket under art 31.1
  - Domstolen kom til at forsikringsdekningen var leverandørens risiko såfremt forsvarlig tegnet – mao innsatsforpliktelse
- Bedre kontraktsmessig grunnlag for motsatt konklusjon?
  - Jf. HJ Bull i SIMPLY 2009
  - Forsikring er en avtalt forutsetning, selskapet nærmere til å bære risikoen for forutsetningssvikt?
  - Sml forutsetningen i art 29 (2) – manglende forsikringsdekning som følge av "selskapets forhold"